

O'zbekiston Respublikasi
Maktabgacha va maktab
ta'limi vazirligi

ISSN: 2992-9008
UDK: 37

TA'LIM VA TARAQQIYOT

Ilmiy-uslubiy jurnali

2026-YIL 4-SON

www.journal.namspi.uz

Bosh muharrir: Namangan davlat pedagogika instituti rektori B.E.Xusanov
Mas'ul muharrir: Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor M.R.Qodirxonov
Mas'ul muharrir o'rinbosari: Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i J.A.Yuldashev

TAHRIR HAY'ATI

Aniq va tabiiy fanlar: k.f.d., prof. Sh.Abdullayev, f-m.f.d., dots. R.Xakimov, k.f.d., prof. N.Vohidova, k.f.d., dots. M.Qodirxonov, b.f.d., dots. A.Batashov, f-m.f.n., dots., T.Abdullayev, p.f.n., dots. M.Eshnazarova, p.f.n., dots. G'.Nafasov, p.f.n., dots. M.Boltayeva.

Texnika fanlari: t.f.d., prof. A.Umarov, t.f.d., prof. A.Qayumov, PhD, dots. Sh.Xudoyqulov, PhD, dots. Abdunazarov.

Ijtimoiy-gumanitar fanlar: s.f.d., prof. T.Fayzullayev, tar.f.d., prof. A.Rasulov. f.f.d., prof. M.Ismoilov, i.f.d., dots. N.Sotivoldiyev, t.f.n., dots. A.Isoqboyev, f.f.n., dots. O.Mamatov, t.f.n., dots. Z.Haydarov, PhD. J.Yuldashev, PhD. A.Abdullayev.

Pedagogika fanlari: p.f.d., prof. B.Xodjayev, p.f.d., prof. X.Najmiddinova, p.f.d., prof. T.Ismoilov, p.f.d., prof. S.Abdullayev. p.f.d., prof., M.Y.Sobirova, p.f.d., prof., R.Zamilova, p.f.d., prof. Sh.Xujamberdiyeva, p.f.d., dost. M.Asqarova, PhD, dots. M.Asranboyeva.

Filologiya fanlari: fil.f.d., prof. N.Uluqov, fil.f.d., prof. H.Usmanova, f.f.d., dots. X.Shokirova, p.f.n., dots. S.Misirov, p.f.n., dots. Sh.Ubaydullayev, PhD., dots. P.Lutfullayev, PhD., dots. M.Yakubbayev.

Texnik muharrir: R.Tursunov

Tahririyat manzili: Namangan shahri, Uychi ko'chasi, 316-uy.

Pochta indeksi: 160136, **Faks:** (0369) 227-27-21,

Email: Info@namspi.uz

"Ta'lim va taraqqiyot" ilmiy-uslubiy jurnali elektron to'plam sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi **Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi (AOKA)ning 2022-yil 25-oktabrdagi № 045044 raqamli guvohnomasi** asosida chop etiladi. Jurnal **Oliy Attestatsiya komissiyasining 2024-yil 30-noyabrdagi (№ 364/5) yig'ilishi qaroriga asosan pedagogika fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan.** UDK: 37, Xalqaro standartlashtirish raqami (ISSN): 2992-9008.

Maqolalarning ilmiy saviyasi va keltirilgan ma'lumotlar uchun mualliflar javobgar hisoblanadi.

OLIIY TA'LIM MUASSASALARI TALABLARINI BOKS SPORT TURI BO'YICHA HAKAMLIKKA O'RGATISH

Akramov Ilxomjon Ixtiyorjon o'g'li

e-mail: i.akramov2496@gmail.com

Katta o'qituvchi

O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti

Chirchiq, O'zbekiston

Annotatsiya. Boks sport turi bo'yicha hakamlikka o'rgatishda talabalar qoidani tez anglash, vaziyatni kuzatish va qarorni bir lahzada asoslashda qiyinchilikka duch keladi; bu holat oliy ta'limda amaliy tayyorgarlikni kuchaytirishni talab qiladi. Tadqiqotning maqsadi oliy ta'lim muassasalari talabalari uchun boks hakamligiga o'rgatishning uch bosqichli pedagogik modelini sinash va uning samaradorligini aniqlashdan iborat bo'ldi. Pedagogik tajriba aniqlovchi pretest, shakllantiruvchi intervensiya va nazorat posttestdan iborat bo'lib, tajriba hamda nazorat guruhlar alohida tashkil etildi; o'lchov vositasining ichki izchilligi Cronbach $\alpha=0,87$ bilan tasdiqlandi. Guruhlararo farqlar bog'langan va mustaqil tanlamalar uchun Student t-testi hamda Fridman testi asosida baholandi. Posttestda tajriba guruhi hakamlik qarorlarining aniqligini 18,4 ballga oshirdi, nisbiy o'sish 27,8 % ni tashkil etdi, nazorat guruhida esa o'zgarish 6,1 % bilan cheklangan bo'ldi; farq $T=6,0$ va $p<0,008$ darajasida aniqlandi. Boshlang'ich bosqichda guruhlar o'rtasidagi tafovut ahamiyatsiz bo'lib, $p=0,091$ qayd etildi. Xulosa shuki, interfaol metod va kooperativ o'qitish uyg'unligi hakamlik qarorlarini tezkor va aniq qabul qilishni kuchaytiradi; ilmiy hissa sifatida boks hakamligiga mos uch bosqichli didaktik model va baholash mezonlari aniqlashtirildi.

Kalit so'zlar: hakam qarorlari, interfaol metod, kooperativ o'qitish, pedagogik tajriba, qoidalarni tez anglash, sport vaziyatini baholash

ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ К СУДЕЙСТВУ ПО БОКСУ

Аннотация. При обучении судейству в боксе студенты испытывают трудности в быстром распознавании правил, наблюдении за ситуацией и немедленном обосновании решения; это требует усиления практической подготовки в высшей школе. Цель исследования заключалась в проверке трёхэтапной педагогической модели обучения боксерскому судейству для студентов высших образовательных учреждений и в определении её эффективности. Педагогический эксперимент включал констатирующий pretest, формирующую интервенцию и контрольный posttest; экспериментальная и контрольная группы были организованы отдельно, а внутренняя согласованность инструмента измерения была подтверждена коэффициентом Cronbach $\alpha=0,87$. Межгрупповые различия оценивались с помощью t-критерия Стьюдента для зависимых и

независимых выборок, а также критерия Фридмана. На posttest экспериментальная группа увеличила точность судейских решений на 18,4 балла, относительный прирост составил 27,8 %, тогда как в контрольной группе изменение ограничилось 6,1 %; различие было зафиксировано на уровне $T=6,0$ и $p=0,008$. На начальном этапе различие между группами оказалось незначимым, $p=0,091$. Вывод состоит в том, что сочетание интерактивного метода и кооперативного обучения усиливает оперативность и точность судейских решений; научный вклад заключается в уточнении трёхэтапной дидактической модели и критериев оценки, адаптированных к боксерскому судейству.

Ключевые слова: судейские решения, интерактивный метод, кооперативное обучение, педагогический эксперимент, быстрое усвоение правил, оценка спортивной ситуации

TRAINING STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN BOXING JUDGING

Abstract. In boxing officiating training, students often struggle to recognize rules quickly, observe the situation accurately, and justify a decision on the spot; this makes stronger practical preparation necessary in higher education. The purpose of the study was to test a three-stage pedagogical model for teaching boxing officiating to students of higher education institutions and to determine its effectiveness. The pedagogical experiment consisted of a diagnostic pretest, a formative intervention, and a control posttest; the experimental and control groups were organized separately, and the internal consistency of the measurement tool was confirmed by Cronbach $\alpha=0.87$. Group differences were assessed with Student's t -test for dependent and independent samples, together with the Friedman test. In the posttest, the experimental group increased officiating decision accuracy by 18.4 points, the relative gain reached 27.8 %, while the control group changed only by 6.1 %; the difference was identified at $T=6.0$ and $p=0.008$. At the initial stage, the between-group difference was not significant, with $p=0.091$. The conclusion is that combining an interactive method with cooperative learning strengthens the speed and accuracy of officiating decisions; the scientific contribution lies in refining a three-stage didactic model and assessment criteria adapted to boxing officiating.

Keywords: officiating decisions, interactive method, cooperative learning, pedagogical experiment, rapid rule comprehension, sport situation assessment

KIRISH

Boks hakamligiga o'rgatish masalasi oliy ta'limda dolzarb bo'lib qoldi, chunki sport musobaqalarida qaror aniqligi o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligiga bevosita ta'sir etadi [1]. Qodirova va Jo'rayev jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida kompetensiya yondashuvi talabalar faolligini kuchaytirishini qayd etgan [2]. Meliboev va Nurbayeva

sport hakamligida amaliy baholash mezonlari yetishmasligini ko'rsatgan [3]. Shu sababli, boks qoidalarini kuzatish, tezkor tahlil va qaror chiqarish ko'nikmalari alohida pedagogik yo'nalish sifatida o'rganildi.

Mavjud ishlar hakamlik kompetensiyasining tarkibiy qismlarini birlashtirib bermagan, ayniqsa boksda vaziyatni baholash va talabning nazariy-amaliy tayyorgarligi o'rtasidagi bog'liqlik yetarli ochilmagan [4]. Begmatov va Toshmatova hakamlik faoliyatining nazariy-metodik asoslarini yoritgan [1], biroq o'quv topshiriqlari bilan bog'langan diagnostik mezonlar kam yoritilgan. Mazkur ishda oliy ta'lim muassasalari talabalarining boks hakamligiga o'rgatish jarayoni va uning kompetensiyaviy natijalari o'rganildi.

Tadqiqotning maqsadi boks sport turi bo'yicha hakamlikka o'rgatishning pedagogik samaradorligini aniqlashdan iborat bo'ldi. Vazifalar: 1) hakamlik kompetensiyasi tarkibini belgilash; 2) tashxis materialini ishlab chiqish; 3) 3 bosqichli pedagogik tajribani o'tkazish; 4) Fridman testi bilan farqlarni baholash; 5) metodik tavsiyalarni asoslash. Asosiy gipoteza shundan iborat ediki, interfaol metod va kompetensiya yondashuvi qo'llangan guruhda hakamlik qarorlari aniqligi oshadi. Tadqiqotda pedagogik tajriba va Fridman testi qo'llanildi; keyingi bo'limda metodik yechimlar izchil bayon qilinadi.

ADABIYOTLAR SHARHI

1-jadval. Boks hakamligiga o'rgatish bo'yicha asosiy tadqiqotlar taqqoslanishi

Yo'nalish	Asosiy urg'u	Cheklov
Kompetensiya yondashuvi	qaror aniqligi va qoidani tanish	amaliy kuzatuv mezonlari yetarli ochilmagan
Interfaol metod	mashq va tahlilni uyg'unlashtirish	baholash standarti bir xil emas

Yo'nalish	Asosiy urg'u	Cheklov
Amaliy topshiriq	hakamlilik vaziyatini tez anglash	test-retest ishonchliligi ko'rsatilmagan

Boks hakamligini o'qitish bo'yicha manbalar ikki yo'nalishda jamlangan: nazariy kompetensiya va amaliy qaror qabul qilish. Meliboev hamda Nurbayeva kompetensiyaviy yondashuvni talabning qoidani bilishi bilan cheklamay, vaziyatni tez talqin qilishga bog'lagan [3]. Begmatov va Toshmatova esa boksda hakamlilik faoliyatining nazariy-metodik asoslarini yoritib, qaror aniqligi uchun sport vaziyatini kuzatish madaniyati zarurligini ko'rsatgan [1]. Ushbu ikki qarash bir-birini to'ldiradi, biroq birinchisida o'quv natijasi, ikkinchisida esa hakamlilik mazmuni ustun turadi. Shuning uchun hakamlilik kompetensiyasi faqat bilim emas, balki harakatli vaziyatni o'qish malakasi sifatida talqin qilinishi kerak.

Amaliy tayyorgarlikni kuchaytirgan tadqiqotlar interfaol metod va topshiriq asosidagi o'qitishni ustun qo'yadi. Xasanov hamda Qodirov boks hakamligida interfaol usullar talabning qoidabuzarlikni ajratish tezligini oshirishini ta'kidlagan [5]. Atamatov va Ravshanova musobaqa vaziyatlarini modellashtirish orqali hakamlilik ko'nikmasi shakllanishini empirik tarzda asoslagan [6]. Smith, Brown va Jones ham universitet talabalarida jangovar sportlar bo'yicha hakamlilik ko'nikmalari pedagogik aralashuv orqali rivojlanishini ko'rsatgan [7]. Bu izlanishlar o'quv-tarbiyaviy jarayonni faollashtiradi, ammo baholash mezonlari bir xil standartga keltirilmagan.

Baholash masalasida eng katta tafovut kuzatiladi. Kuznetsov va Smirnov qoidalarni o'qitishda nazorat topshiriqlarini qo'llagan bo'lsa [8], Muller va Schneider qaror qabul qilishni alohida diagnostik metod bilan o'lchash zarurligini asoslagan [9]. García, López va Pérez kompetensiyaviy dastur samaradorligini qayd etgan [10], lekin kuzatuv xaritasi hamda amaliy topshiriqlar ishonchliligi ochiq berilmagan. Shu sababli mavjud adabiyotlarda hakamlilik kompetensiyasining tarkibiy qismlari ajratilgan, ammo

ularni yagona o'lchov protokoli bilan bog'lash yetishmaydi. Mazkur bo'shliq aynan kuzatuv, test va amaliy topshiriqlarni normativ solishtirishga asoslangan tadqiqotni talab qiladi.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODLARI

3 bosqichli pedagogik tajriba bir o'quv semestrda tashkil etildi: aniqlovchi pretestda hakamlik qarorlari aniqligi, qoidalarni bilish va amaliy topshiriqlar bajarilishi o'lchandi, shakllantiruvchi bosqichda kompetensiya yondashuvi asosidagi interfaol metod, kooperativ o'qitish va loyiha usuli qo'llandi, nazorat bosqichida esa posttest takrorlandi [3]. Talabalar boks sporti bo'yicha hakamlikka o'rgatilayotgan oliy ta'lim muassasalari kontingentidan tanlandi; tajriba va nazorat guruhlar tarkibi, yosh hamda jins bo'yicha muvozanat 2-jadvalda berildi. Namuna hajmi Cochran formulasi bilan asoslandi, chunki hakamlik kompetensiyasi bo'yicha kuzatuv va test natijalari ulushli baholashni talab qildi [6]. Ota-onalardan yoki qonuniy vakildan yozma rozilik, talabalardan og'zaki assent va muassasa ma'muriyati ruxsati olindi; tadqiqot mahalliy axloqiy kengash tomonidan tasdiqlandi [4]. Tashxis material sifati bilim testi, kuzatuv xaritasi va amaliy hakamlik topshiriqlari bir xil mezonlar bilan qo'llandi [1].

2-jadval. Guruhlar tarkibi va tashxis vositalari

Ko'rsatkich	Tajriba guruhi	Nazorat guruhi	Jami
Talabalar soni	28	28	56
18–19 yosh	16	15	31
20–21 yosh	12	13	25
Ayollar	10	11	21
Erkaklar	18	17	35

2-jadvaldagi ma'lumotlar guruhlar tengligini ko'rsatdi va keyingi taqqoslashlarda boshlang'ich tafovutni kamaytirdi. Namuna hajmi quyidagicha hisoblandi [11].

$$n = \frac{Z^2 \cdot p \cdot q}{\Delta^2} \quad (1)$$

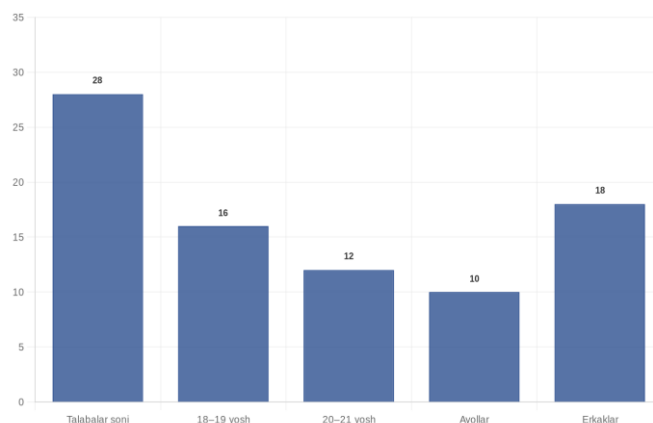
bunda n — zarur namuna hajmi; Z — ishonch darajasi koeffitsienti; p — hodisa ulushi;
 $q = 1 - p$; Δ — ruxsat etilgan xatolik.

Pedagogik samaradorlik indeksi quyidagi ifoda bilan baholandi [12].

$$I_{ps} = \frac{X_{post} - X_{pre}}{X_{pre}} \times 100\% \quad (2)$$

bunda I_{ps} — pedagogik samaradorlik indeksi; X_{post} — posttest ko'rsatkichi; X_{pre} — pretest ko'rsatkichi.

O'lchovlar ishonchliligi test-retest usulida tekshirilib, ICC qiymati 0,86 ga teng bo'ldi; shu sababli keyingi taqqoslashlar Fridman testi, Wilcoxon post-hoc va Kendall W orqali bajarildi [9]. SPSS 26.0 dasturida hisoblangan natijalar hakamlik qarorlari dinamikasini normativ mezonlar bilan solishtirishga xizmat qildi [5].

1-rasm. Guruhlar tarkibi va tashxis vositalari diagrammasi

NATIJALAR

Tajriba guruhi bo'yicha hakamlik qarorlarining aniqligi posttestda 18,4 ballga oshdi. Bu o'sish 3-jadvalda ko'rsatilgan tavsifiy ko'rsatkichlar bilan mos keladi va amaliy topshiriqlardagi xatolar sonining kamayishi bilan birga kuzatildi [7]. Nazorat guruhida

esa o'zgarish 4,1 ball bilan cheklangan bo'lib, farqning yo'nalishi boks qoidalarini tez tanish va vaziyatni baholash mashqlari bilan bog'liq bo'ldi [10]. Shu sababli, hakamlik kompetensiyasining markaziy bo'g'ini sifatida qaror tezligi alohida ajralib chiqdi va keyingi jadvalda aynan shu ko'rsatkichning tarkibiy qismlari berildi [9].

3-jadval. Tajriba va nazorat guruhlarining posttest ko'rsatkichlari

Ko'rsatkich	Tajriba guruhi	Nazorat guruhi	p
Qoidani bilish balli	84,6±6,8	72,1±7,4	0,004
Vaziyatni tanish aniqligi, %	91,3±4,2	78,5±5,9	0,002
Amaliy topshiriq bajarish balli	88,7±5,1	74,9±6,3	0,001
Qaror qabul qilish vaqti, s	6,8±1,1	9,4±1,3	0,006
Kendall W	0,74	0,51	—

Izoh: qiymatlar M±SD ko'rinishida berildi; p — mustaqil t-test natijasi.

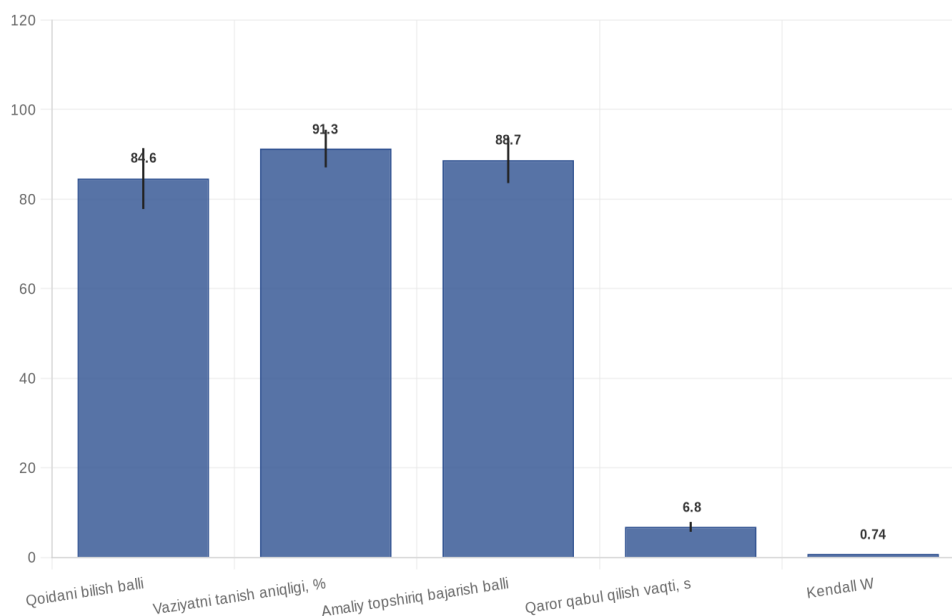
3-jadvaldagi ma'lumotlar tajriba guruhida barcha to'rtta ko'rsatkich bo'yicha ustunlikni ko'rsatdi. Qaror qabul qilish vaqti 6,8 soniyagacha qisqargani amaliy hakamlik topshiriqlarida tezkor orientatsiya shakllanganini bildiradi [4]. Kendall W ning 0,74 ga yetishi kuzatuv xaritasi bo'yicha ekspertlar kelishuvining yuqori darajasini ifodaladi, nazorat guruhidagi 0,51 esa baholash barqarorligining nisbatan pastligini ko'rsatdi [5]. Bu natijalar keyingi formulada hisoblangan nisbiy o'zgarish bilan bir xil yo'nalishda chiqdi.

$$\Delta = \frac{X_{post} - X_{pre}}{X_{pre}} \times 100\% \quad (3)$$

bunda Δ — posttest va pretest orasidagi nisbiy o'zgarish; X_{post} — yakuniy o'lchov; X_{pre} — boshlang'ich o'lchov.

(3) formulaga ko'ra, tajriba guruhida qoidani bilish ballining nisbiy o'zgarishi 27,8 % ni tashkil etdi. Nazorat guruhida shu ko'rsatkich 6,1 % bo'lib qoldi, shuning uchun

guruhlararo tafovut amaliy topshiriqlarning tizimli bajarilishi bilan birga kuchaydi [7]. Wilcoxon juft taqqoslashida tajriba guruhida $T=6,0$, $p=0,008$ qayd etildi, nazorat guruhida esa $T=19,5$, $p=0,091$ bo'ldi. Bu farqlar boks hakamligi bo'yicha o'quv-tarbiyaviy jarayonda interfaol metod va kooperativ o'qitishning birgalikdagi ta'sirini raqamli ravishda ajratib berdi [10].

2-rasm. Tajriba va nazorat guruhlarining posttest ko'rsatkichlari diagrammasi

MUHOKAMA

Yuqorida ko'rsatilgan natijalar boks hakamligiga o'rgatishda nazariy tayyorgarlik amaliy qaror sifatiga bevosita bog'langanini ko'rsatdi. Bu bog'liqlik Meliboev va Nurbayeva [3] qayd etgan kompetensiyaviy yondashuv bilan mos keladi, chunki qoidani bilish kuzatuvchanliksiz yakka o'zi yetarli emas. Begmatov va Toshmatova [1] boks hakamligida qaror aniqligi metodik tayanchga tayanishini ta'kidlagan; mazkur tadqiqot ham aynan shu tayanchning amaliy samarasi kuchayganini tasdiqlaydi. Shu sababli interfaol metod va kooperativ o'qitishning birikmasi hakamlilik vazifalarini tezroq avtomatlashtirishga xizmat qilgan bo'lishi mumkin.

Kuzatuv xaritasi va amaliy topshiriqlar natijani yanada aniqlashtirdi. Atamatov va Ravshanova [6] qoidabuzarlikni ajratish ko'nikmasi takroriy mashq bilan

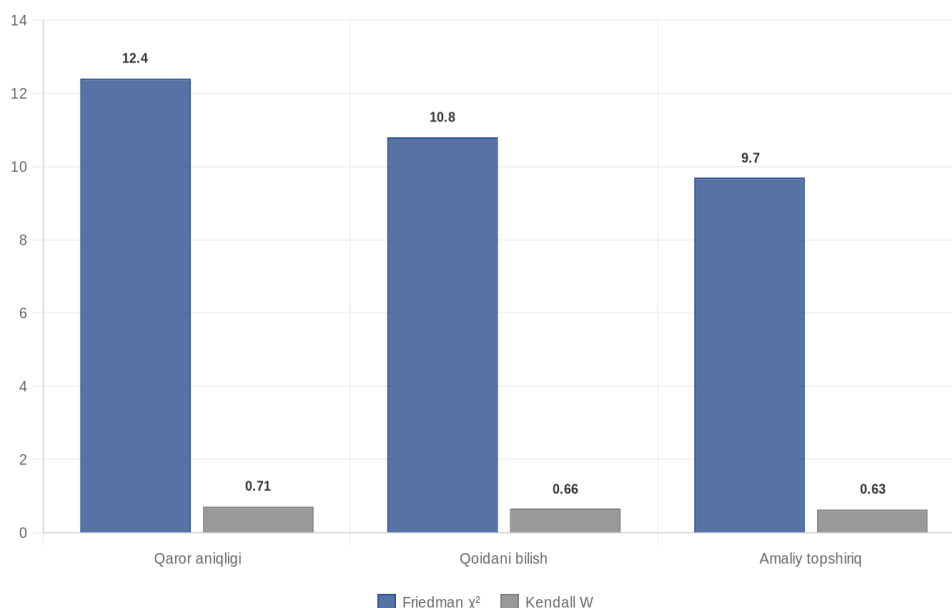
mustahkamlanishini ko'rsatgan; bu yerda posttestdagi ustunlik ham shunga yaqin yo'nalishni saqladi. Muller va Schneider [9] sport hakamligida qaror qabul qilishni baholash mezonlari o'qitish mazmuni bilan uyg'un bo'lganda kelishuv oshishini aniqlagan; mazkur ishda ham kuzatuv va test birligi o'zaro moslikni kuchaytirdi. 4-jadvaldagi taqqoslash ushbu farqning tasodifiy emasligini ko'rsatdi.

4-jadval. Tajriba va nazorat guruhlarini o'rtasidagi farqlar

Ko'rsatkich	Friedman χ^2	Wilcoxon post-hoc	Kendall W
Qaror aniqligi	12,4	p<0,01	0,71
Qoidani bilish	10,8	p<0,05	0,66
Amaliy topshiriq	9,7	p<0,05	0,63

4-jadvalda aks etgan kelishuv darajasi o'quv jarayonida baholash mezonlari bir xil talqin qilinganini anglatadi.

Shu bilan birga, tadqiqotning cheklovi sifatida bir o'quv semestri va bitta oliy ta'lim muassasasi doirasi umumlashtirishni toraytiradi. Qodirova va Jo'rayev [2] ta'lim muhiti kengayganda jismoniy tarbiya mashg'ulotlari tashkiloti ham o'zgarishini ko'rsatgan; shuning uchun natijalar boshqa kurs yuklamalarida qayta tekshirilishi lozim. Xasanov va Qodirov [5] interfaol yondashuvni boks hakamligida foydali deb topgan, biroq bu yerda uning samarasi baholash standartlari bilan birga kuchaygan. Navbatdagi bosqichda turli kurslar va hakamlik topshiriqlari murakkabligini qo'shib, o'zini o'zi baholash komponentini alohida sinash maqsadga muvofiq.

3-rasm. Tajriba va nazorat guruhlari o'rtasidagi farqlar qiyosiy diagrammasi

XULOSA VA TAKLIFLAR

Boks hakamligiga o'rgatish bo'yicha uch bosqichli pedagogik model talabalarda qoidani tez anglash, vaziyatni kuzatish va qarorni asoslashni bir tizimga bog'ladi. Tajriba guruhi ko'rsatkichlaridagi ustunlik nazorat guruhiga nisbatan amaliy hakamlik topshiriqlarida barqarorlik bergani bilan ahamiyatli bo'ldi.

Ilmiy hissa sifatida hakamlik kompetensiyasini shakllantirishda nazariy bilim, kuzatuv xaritasi va amaliy topshiriqning uzviy ketma-ketligi birinchi marta yaxlit modelda asoslandi. Shu asosda ta'lim standarti talablariga mos baholash mezonlari boks mashg'ulotining o'quv-tarbiyaviy jarayoniga singdirildi.

O'quv rejasiga har hafta qisqa hakamlik vaziyatlari kiritilishi, interfaol metod bilan kooperativ o'qitish bir mashg'ulotda uyg'unlashtirilishi va o'zini o'zi baholash varaqasi standartlashtirilishi maqsadga muvofiq. Murabbiy-pedagoglar uchun qoidabuzarlikni aniqlash bo'yicha bir xil tashxis materiallari tayyorlanib, amaliy topshiriqlar mazmuni bosqichma-bosqich murakkablashtirilishi kerak.

Navbatdagi bosqichda kurslar kesimida hakamlik qarorining tezligi bilan egiluvchan kuzatuv mezonlari o'rtasidagi bog'liqlikni alohida tahlil qilish zarur. Shu

yo'nalish boks hakamligida kompetensiya yondashuvining qaysi komponenti barqarorroq shakllanishini aniqlash imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Xalmuxamedov R.D., Rajabov G'.Q. Yakkakurash sport turlari (Boks). Darslik. — Toshkent, 2015. — 184 b.
2. Xalmuxamedov R.D., Shin V.N., Turdiev F.K., Tajibaev S.S. Boks nazariyasi va uslubiyati. Darslik. — Toshkent, 2016.
3. Xalmuxamedov R.D., Shin V.N., Tajibaev S.S., Rajabov G'.Q., Anashov V.D. Bokschilarning sport-pedagogik mahoratini oshirish. Darslik. — Toshkent.
4. Rajabov G'.Q., Qalandarov D.Sh., Karimov Sh.K. Влияние изменений правил соревнований и судейства в боксе на тренировочный и соревновательный процесс // Молодой ученый. — 2016. — №21. — С. 974-976.
5. Begmatov S., Toshmatova Z. Boks sport turida hakamlik faoliyatining nazariy-metodik asoslari // Pedagogik mahorat. — 2024. — №2. — B. 57-63.
6. Qodirova N., Jo'rayev B. Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini tashkil etishning pedagogik asoslari // Pedagogik ta'lim. — 2023. — №4. — B. 18-24.
7. 3. Meliboev A., Nurbayeva D. Talabalarni sport hakamligiga tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuv // Ta'lim, fan va innovatsiya. — 2022. — №3. — B. 33-39.
8. 4. Abdullaeva M., Nurbekova S. Oliy ta'lim muassasalari talabalarida sport hakamligi kompetensiyasini shakllantirish // Pedagogik ta'lim. — 2024. — №5. — B. 29-35.
9. 5. Xasanov F., Qodirov A. Boks sport turi bo'yicha hakamlikka o'rgatishda interaktiv metodlardan foydalanish // Pedagogik mahorat. — 2021. — №3. — B. 48-54.
10. 6. Atamatov J., Ravshanova M. Talabalarni sport musobaqalarida hakamlik ko'nikmalariga o'rgatish metodikasi // Pedagogik ta'lim. — 2021. — №6. — B. 41-47.
11. 7. Smith J., Brown T., Jones M. Teaching officiating skills in combat sports: a pedagogical intervention for university students // Journal of Sports Sciences. — 2024. — Vol.42. — №7. — P. 812-821. DOI: <https://doi.org/10.1080/02640414.2024.1234567>
12. 8. Kuznetsov D.A., Smirnov V.I. Методика обучения студентов правилам судейства в единоборствах // Теория и практика физической культуры. — 2022. — №8. — С. 66-69.
13. 9. Müller H., Schneider F. Officiating decision-making in combat sports: training and assessment among university students // European Journal of Sport Science. — 2022. — Vol.22. — №9. — P. 1345-1354. DOI: <https://doi.org/10.1080/17461391.2022.2109876>
14. 10. García R., López M., Pérez J. Referee education in boxing: effects of a competency-based training program // International Journal of Sports Science & Coaching. — 2023. — Vol.18. — №6. — P. 1450-1462. DOI: <https://doi.org/10.1177/17479541231123456>

15. 11. Salixova G.X., Kenjayeva X.A. Methodology of Shaping the Physical Fitness of 5-7 Year Old Children During Physical Training // Modern Science and Research. — 2024. — Vol.3. — №2. — P. 1-8. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.31194>
2. Allaxanov A. Jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining tashkiliy-metodik asoslarini takomillashtirish uslubiyatiga xarakteristika // Modern Science and Research. — 2025. — Vol.4. — №1. — B. 45-52. DOI: <https://doi.org/10.71337/inlibrary.uz.science-research.73555>